

SZIRÉNA-LELET ERDÉLYBŐL

Dr. FUCHS HERMANN

Összefoglalás: Szerző a cikkben egy jelentősebb sziréna-leletet ismertet a kolozsvári eocén korú felső durvamészke rétegekből, amely valószínűleg egy és ugyanazon állat, részben különböző típusú, tehát nyilván elülső és hátsó, túnyomórészt teljesen ép bordáiból áll.

Az erdélyi óharmadidőszaki tengeri képződmények világszerte ismert lelőhelyei a szirénáknak. A Kolozsvár (Cluj) környéki eocén korú képződmények bizonyos szintjei bővelkednek e tengeri emlősök maradványaiban (főleg a bordák gyakoriak). E sziréna-maradványokat Koch A. idejében általában a *Halitherium* nemzetséghez tartozóknak vélték. Újabban Sickenberg, O., majd Tulogdy J., az előfordulások korát figyelembe véve az *Eotherium* vagy *Prototherium* genusz tartja valószínűnek.

1. ábra. Az erdélyi sziréna-lelet. — Fig. 1. Der Sirenenfund aus Siebenbürgen

E cikk keretében ismertetett lelet Kolozsvárról, a Kis-Szamos (Someșul Mic) medrének eocén korú képződményeiből („felső durvamészke rétegek”) került elő. Az együttesen előforduló gazdag és változatos ősmaradvány-társaság az őskörnyezeti viszonyok megállapítása mellett lehetővé teszi majd leletünk pontos korbelti párhuzamosítását is, a hasonló, de távolabbi előfordulásokkal.

A sziréna-lelet összesen 10 bordából áll (ebből 8 ép, a többi hiányos). Ezeket sikerült a kemény mészkeből úgy kivésni, hogy a preparálási és ragasztási művelet befejezése után visszahelyezhetők voltak eredeti helyükre s így a leletet lefényképezhettük, és az összképet tanulmányozhattuk. (Később az egész leletet mindenestől kiemelve a kolozsvári Bolyai Tudományegyetem őslénytani laboratóriumába szállítottuk.)

A csontok elhelyezkedéséből arra következtethetünk, hogy egy és ugyanazon állat különféle bordatípusairól lehet szó, amelyek a tetemtől nem nagy távolságra temetődtek be a partközeli, sekélytengeri övezet iszapjába. (A közelben feltételezhető, az anyaközetben elrejtett más egyéb vázrészecskék feltárására irányuló munkálatok, egyelőre nem vezettek eredményre.) A leletkomplexum központi részében a csontok rendszeretlenül, egymás hegyén-hátán fekszenek, amiből arra következtethetünk, hogy ezeket a víz mozgása sodorhatta össze.

A rendszertani hovatartozás kérdését a szerző az itt közölt lelethez tartozó bordák és a jövőben begyűjtendő újabb, a bordáknál többet mondó maradványok tüzetes tanulmányozása alapján szeretné eldönteni. Annyit azonban már most megállapíthatunk, hogy a szóban forgó kolozsvári, elliptikus átmetszetű sziréna-bordák nagyobb hasonló-

A bordák méretei

Sorsz.	Lelet. szám	Hosszúság*	Húr	Kerület**	Megjegyzés
1	A 84/J	48 cm	37 cm	11 cm	kiegészített
2	A 84/I'	46 cm	36 cm	11 cm	
3	A 84/A	43 cm	34 cm	10 cm***	kiegészítve
4	A 84/I'	39,5 cm	32,5 cm	9,5 cm	
5	A 84/I	39,5 cm	33 cm	8,7 cm	laposabb típus
6	A 84/B	39 cm	32,5 cm	10 cm	
7	A 84/I1	36,5 cm	32 cm	8,7 cm	lapos típus
8	A 84/C	36 cm	31 cm	9 cm	lapos típus
9	A 84/D	27,5 cm	25,5 cm	10,5 cm	a többiektől elütő, enyhén ívelt
10	A 84/G	—	—	—	töredék, 7., 8. típusához közelálló (?)

* A bordák külső oldalán mérve.

** A borda legvastagabb, ill. legszűlebb részén mérve.

*** A mérhető legvastagabb részén mérve; a valóságban valamivel vastagabb.

ságot mutatnak pl. az A b e l művében ábrázolt középsőeocén korú *Eotherium aegyptiacum* O w. mellső bordáival, mint pl. azokkal a — nagy valószínűséggel *Halitherium*-nak minősített — maradványokkal, amelyeket az utóbbi időben H u n g e r, R. és M a g a l o w s k i, G. ismertettek a középnémetországi oligocén képződményekből. Ugyanis a kolozsvári nagy, vastos mellkasi bordák vonalai, illetőleg hajlata, íve finomabb, illetőleg töretlenebb, mint a fentemlített németországi megfelelő bordáké.

E bordák méretei alapján hozzávetőlegesen 2 méteres testhosszra gondolhatunk (tehát k i s e b b r e mint pl. a *Halitherium schinzi*). De figyelembe kell vennünk azt is, hogy a környékről ismerünk jóval vastosabb, ugyancsak elliptikus átmetszetű bordákat

is. Hogy ez a különbözőség fajbeli, nem-beli (hím, nőstény) avagy a borda anatómiai helyzetéből következik-e, egyelőre nem dönthetjük el.

Megemlíthetjük még azt, hogy leletünk értékét az is növeli, hogy kolozsvári, sőt romániai vonatkozásban is, páratlan a maga nemében.

Ein Sirenenfund aus Siebenbürgen

Dr. H. FUCHS

Verfasser beschreibt aus den oberen Grobkalkschichten des Eozäns in der Umgebung von Kolozsvár (Cluj) einen ziemlich bedeutenden Sirenenfund, der aus meistens vollkommen unversehrten Rippen verschiedenen Typs (Vorder- und Hinterrippen) eines und desselben Tieres besteht.